Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

7 päivänä huhtikuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – Direktiivi 93/13/ETY – Tehokkuusperiaate – Vastaavuusperiaate – Oikeudenkäyntimenettely sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi – Kansallisella tuomioistuimella viran puolesta oleva valvontavalta – Kansallinen menettely oikeudenkäyntikulujen vahvistamiseksi – Asianajajan palkkioina korvattavat oikeudenkäyntikulut

Asiassa C-385/20,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Juzgado de Primera Instancia nº 49 de Barcelona (Barcelonan alioikeus nro 49, Espanja) on esittänyt 7.7.2020 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 12.8.2020, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

EL ja

TP

vastaan

Caixabank SA,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: kolmannen jaoston puheenjohtaja K. Jürimäe, joka hoitaa neljännen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit S. Rodin (esittelevä tuomari) ja N. Piçarra,

julkisasiamies: H. Saugmandsgaard Øe,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– EL ja TP, edustajanaan P. Gabeiras Vázquez, abogada,

– Caixabank SA, edustajanaan J. Gutiérrez de Cabiedes Hidalgo de Caviedes, abogado,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

– Espanjan hallitus, asiamiehinään J. Rodríguez de la Rúa Puig ja S. Centeno Huerta,

– Puolan hallitus, asiamiehenään B. Majczyna,

– Euroopan komissio, asiamiehinään N. Ruiz García ja J. Baquero Cruz,

kuultuaan julkisasiamiehen 6.10.2021 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat yhtäältä EL ja TP ja toisaalta Caixabank SA ja joka koskee asianajajan palkkioina korvattavia oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi käydyssä oikeudenkäyntimenettelyssä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 johdanto-osan 24. perustelukappaleessa todetaan, että ”jäsenvaltioiden tuomioistuimilla tai hallintoviranomaisilla on oltava käytettävissään riittävät ja tehokkaat keinot kuluttajasopimusten kohtuuttomien ehtojen soveltamisen lopettamiseksi”.

4 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä, hinnan tai korvauksen riittävyyttä eikä vastineena toimitettavia palveluja ja tavaroita, jos ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

5 Mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

6 Direktiivin 93/13 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

7 Kyseisen direktiivin 8 artiklassa täsmennetään seuraavaa:

”Jäsenvaltiot voivat antaa tai pitää voimassa tämän direktiivin soveltamisalalla perustamissopimuksen mukaisia tiukempia säännöksiä varmistaakseen kuluttajalle suojelun korkeamman tason.”

Espanjan oikeus

8 Siviiliprosessista 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil; BOE nro 7, 8.1.2000, s. 575; jäljempänä LEC) 243 §:n 1 momentissa säädetään, että oikeudenkäyntikulujen määrän vahvistaa muun muassa tuomion täytäntöönpanosta vastaava virkamies (letrado). Kyseinen virkamies tekee vähennyksen asianajajien ja muiden ammattilaisten, joihin ei sovelleta palkkiotariffia, palkkioiden määrään, jos vaaditut määrät ylittävät 394 §:n 3 momentissa tarkoitetun määrän.

9 LEC:n 251 §:n 1 ja 8 momentissa säädetään seuraavaa:

”Riidan arvon vahvistamisen perusteena on vaatimuksen taloudellinen intressi, joka lasketaan seuraavien sääntöjen mukaisesti:

1. Jos vaaditaan tiettyä rahamäärää, riidan arvo on sama kuin kyseinen rahamäärä, ja jos määrää ei ole määritetty edes suunnilleen, katsotaan riidan arvon olevan määrittämätön.

– –

8. Kun asia koskee velvoiteoikeudellisen perusteen olemassaoloa, pätevyyttä tai tehokkuutta, sen arvo lasketaan velan kokonaismäärän perusteella, vaikka takaisinmaksu tapahtuisi erissä. Tätä määrittämisperustetta sovelletaan menettelyissä, jotka koskevat velvoiteoikeudellisen perusteen tai henkilökohtaisen oikeuden syntymistä, muuttamista tai lakkaamista ja joissa ei voida soveltaa muuta tämän pykälän säännöstä.”

10 LEC:n 253 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Kantaja mainitsee kannekirjelmässä riidan arvon ja perustelee sen. Kyseinen arvo lasketaan joka tapauksessa edellä olevissa säännöksissä vahvistettujen sääntöjen mukaisesti.

Oikeusriidan kohteena olevien tavaroiden arvon muuttuminen kanteen nostamisen jälkeen ei muuta riidan arvoa eikä menettelyn luonnetta.

2. Riidan arvo ilmoitetaan selkeästi ja täsmällisesti. Arvo voidaan kuitenkin ilmoittaa suunnilleen, jos kantaja osoittaa asianmukaisesti, että oikeusriidan taloudellinen intressi on vähintään yhtä suuri kuin tavanomaisen menettelyn osalta sovellettava vähimmäisarvo tai että se ei ylitä summaarisen menettelyn (juicio verbal) osalta vahvistettua enimmäismäärää. Kantaja ei voi missään tapauksessa ainoastaan tyytyä ilmoittamaan noudatettavan menettelyn luonnetta tai jättää vastaajan tehtäväksi riidan arvon määrittämistä.

3. Jos kantaja ei voi määrittää riidan arvoa edes suunnilleen sen vuoksi, että kanteen kohteeseen ei liity taloudellista intressiä, että kyseistä intressiä ei voida laskea minkään laissa vahvistetun arvon määrittämisessä käytettävän säännön perusteella tai että arvoa ei pystytä määrittämään kanteen nostamisen ajankohtana, vaikka soveltuva laskentasääntö on olemassa, vaatimus käsitellään tavanomaisessa menettelyssä."

11 LEC:n 394 §:n 3 momentissa säädetään seuraavaa:

"Kun hävinnyt asianosainen velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut tämän pykälän 1 momentissa säädetyn mukaisesti kullekin asianosaiselle, jonka kulut on määrätty korvattaviksi, tämä on velvollinen maksamaan asianajajien ja muiden ammattilaisten, joihin ei sovelleta palkkiotariffia, palkkioiden määrästä ainoastaan osuuden, joka on kaikkiaan enintään kolmannes oikeusriidan intressin arvosta. Jos esitettyjen vaatimusten arvoa ei voida määrittää, arvoksi katsotaan yksin tätä tarkoitusta varten 18 000 euroa, jollei tuomioistuin päätä toisin asian monimutkaisuuden vuoksi."

12 LEC:n 411 §:n sanamuoto on seuraava:

"Menettelyn aloittamisen jälkeen tapahtuvat muutokset asianosaisten kotipaikassa, oikeusriidan tilanteessa tai sen kohteessa eivät vaikuta tuomioistuimen toimivaltaan, joka määräytyy oikeusriidan vireilletuloajankohdan tilanteen perusteella."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 Pääasian kantajat ja Caixabank tekivät 25.4.2008 valuuttamääräisen 159 000 euron lainasopimuksen, jonka vakuutena oli kiinnitys.

14 Pääasian kantajat nostivat vuonna 2016 ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen kyseisen sopimuksen toteamiseksi osittain pätemättömäksi vedoten siihen, että sopimusehdot valuuttamääräisen lainan takaisinmaksusta ovat kohtuuttomat.

15 Kyseisessä kanteessa pääasian kantajat ilmoittivat, että vaikka lainan jäljellä oleva osuus oli kanteen nostamispäivänä 127 269,15 euroa, vaatimuksen määrää oli pidettävä määrittämättömänä. Koska kyseessä oleva vaatimus koski lainan takaisinmaksua koskevien ehtojen toteamista pätemättömiksi, lainan tosiasiallinen määrä voidaan kantajien mukaan laskea vasta siinä vaiheessa, kun ratkaisu, jolla kyseinen vaatimus mahdollisesti hyväksytään, pannaan täytäntöön.

16 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin hyväksyi 29.11.2018 antamallaan tuomiolla pääasian kantajien vaatimuksen ja totesi, että sopimusehdot lainan valuuttamääräisestä takaisinmaksusta ovat pätemättömät, ja määräsi, että lainan jäljellä oleva osuus lasketaan uudelleen ottamalla huomioon määrä, jonka pääasian kantajat olisivat jo maksaneet takaisin, jos jo maksetut kuukausierät olisi maksettu euroina eikä valuuttamääräisinä. Koska Caixabank hävisi asian, se velvoitettiin korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

17 Tuomioistuimen virkamies vahvisti 1.10.2019 tekemällään päätöksellä, että riidan arvo on oikeudenkäyntikulujen osalta 30 000 euroa asianajajan palkkioiden määrittämistä varten Barcelonan asianajajayhdistyksen antamien ohjeellisten perusteiden 15 perusteen mukaisesti ja 18 000 euroa oikeudellisten avustajien (procurador) palkkioiden määrittämistä varten LEC:n 394 §:n 3 momentin säännösten mukaisesti. Lisäksi viimeksi mainitun säännöksen mukaan niiden

asianajajan palkkioiden kokonaismäärä, jotka oikeudenkäyntikuluista vastaava asianosainen voidaan määrätä korvaamaan, ei saa ylittää kolmannesta riidan arvosta eli tässä tapauksessa 10 000 euroa, ja oikeudellisiin avustajiin sovelletaan puolestaan erillistä tariffia.

18 Pääasian kantajat tekivät 1.10.2019 tehdystä tuomioistuimen virkamiehen päätöksestä valituksen, jonka yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esitti nyt kyseessä olevan ennakkoratkaisupyynnön, koska se oli epävarma siitä, onko Espanjan lainsäädäntö oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta direktiivin 93/13 mukainen.

19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa Audiencia Provincial de Barcelonan (Barcelonan maakunnallinen ylioikeus, Espanja) 15.2.2011 antamaan tuomioon (ES:APB:2011:1791), jossa viitataan Tribunal Constitucionalin (perustuslakituomioistuin, Espanja) ja Tribunal Supremon (ylin tuomioistuin, Espanja) asiaa koskevaan oikeuskäytäntöön.

20 Kyseisen tuomion mukaan Tribunal Constitucionalin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee yhtäältä, että kanteessa määritettyä riidan arvoa ei voida muuttaa myöhemmin edes seuraavissa oikeusasteissa.

21 Saman tuomion mukaan Tribunal Supremon vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee toiseksi, että jos asianosaisten välillä ei ole erimielisyyttä, riidan arvo määritetään lopullisesti kanteessa ja vastauksessa, joten asianosaiset eivät voi enää muuttaa tätä arvoa muutoksenhaun yhteydessä tai riitauttaessaan oikeudenkäyntikulujen määrittämisen.

22 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tuomioistuimen virkamiehen 1.10.2019 tekemässä päätöksessä sovellettiin mainittua Tribunal Constitucionalin ja Tribunal Supremon vakiintunutta oikeuskäytäntöä.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa kuitenkin, että kansallisessa oikeuskäytännössä on myös toinen suuntaus, jonka mukaan asianajajan palkkiot on riidan arvosta riippumatta määritettävä niiden todellisen taloudellisen arvon ja asianomaisen ammattilaisen tekemän työn perusteella. Se viittaa tältä osin Tribunal Supremon 5.10.2001 antamaan tuomioon (ES:TS:2001:7567).

24 Tässä tilanteessa Juzgado de Primera Instancia nº 49 de Barcelona (Barcelonan alioikeus nro 49, Espanja) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko oikeuskäytännön mukainen [LEC:n] 251 §:n, 394 §:n 3 momentin ja 411 §:n tulkinta, jossa oikeusriidan arvo rinnastetaan oikeusriidan taloudelliseen intressiin ja johon perustuu 1.10.2019 tehty päätös, jossa kuluttajan asianajajalleen maksamista palkkioista tehtiin vähennys sellaisen kiinteämääräisen summan (18 000 euroa) pohjalta, josta on säädetty laissa ainoastaan sellaisen määrän osalta, jota ei voida määrittää, eikä sellaisen määrän osalta, jota ei ole määritetty, vastoin direktiivin [93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, koska sitä tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta, jossa kuluttaja olisi ilman asianomaista sopimusehtoa, ei voida palauttaa, vaikka sopimusehto on todettu tuomioistuimessa kohtuuttomaksi kuluttajan hyväksi, ja koska korvattavien oikeudenkäyntikulujen rajaamiseen liittyvää perusteetonta prosessuaalista vaatimusta ei sivuuteta, vaikka näin kuluttajalle voitaisiin taata riittävät ja tehokkaat keinot käyttää oikeuksiaan asianmukaisesti?

2) Onko LEC:n 394 §:n 3 momentti itsessään vastoin direktiivin [93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa ja tuleeko kyseisessä direktiivissä kuluttajille vahvistettujen oikeuksien käyttämisestä tuomioistuimessa mainitun säännöksen vuoksi mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa siksi, että kyseisessä säännöksessä asetettu rajoitus vaikuttaa kuluttajaan epäedullisesti siten, että tämä joutuu vastaamaan osasta omia oikeudenkäyntikulujaan, minkä vuoksi sitä tosiasiallista ja oikeudellista tilannetta, jossa kuluttaja olisi ilman asianomaista sopimusehtoa, ei voida palauttaa, vaikka sopimusehto on todettu tuomioistuimessa kohtuuttomaksi kuluttajan hyväksi, ja koska korvattavien oikeudenkäyntikulujen rajaamiseen liittyvää perusteetonta prosessuaalista vaatimusta ei sivuuteta, vaikka näin kuluttajalle voitaisiin taata riittävät ja tehokkaat keinot käyttää oikeuksiaan asianmukaisesti?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Unionin tuomioistuimen toimivalta

25 Caixabank ja Espanjan hallitus kiistävät unionin tuomioistuimen toimivallan ratkaista kyseessä olevat kaksi ennakkoratkaisukysymystä. Ne katsovat lähinnä, ettei direktiiviä 93/13 voida soveltaa, koska pääasiassa kyseessä olevan sopimusehdon tutkimista koskeva menettely päättyi tuomioon, jossa ehto todettiin kohtuuttomaksi, ja koska nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty liitännäisessä menettelyssä, jossa vahvistetaan oikeudenkäyntikulut, joiden määrä määritetään yksinomaan kansallisen lainsäädännön nojalla.

26 Pitää paikkansa, että pääasiassa kyseessä olevassa oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevassa järjestelmässä on kyse erityisestä menettelystä kansallisissa tuomioistuimissa, ja siihen sovelletaan siten lähtökohtaisesti Espanjan prosessioikeutta.

27 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee kuitenkin, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva menettely, jonka yhteydessä nyt käsiteltävä ennakkoratkaisupyyntö on esitetty, liittyy olennaisesti ja on liitännäinen suhteessa oikeudenkäyntimenettelyyn, joka on johtanut sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseen. Näin ollen Caixabank ja Espanjan hallitus eivät voi vedota siihen, että direktiiviä 93/13 ei voida soveltaa, koska on tarpeen tarkistaa, että pääasiassa kyseessä oleva oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskeva järjestelmä ei ole omiaan johtamaan siihen, että kuluttajat eivät kanteesta aiheutuvien kulujen vuoksi käytä kyseisen direktiivin 7 artiklassa vahvistettua oikeutta tehokkaaseen suojaan kohtuuttomia sopimusehtoja vastaan (ks. analogisesti tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 44 ja 45 kohta).

28 Näin ollen on katsottava, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen ratkaisemaan ennakkoratkaisupyynnön.

Tutkittavaksi ottaminen

29 Caixabank ja Espanjan hallitus vetoavat myös siihen, että ennakkoratkaisukysymykset on jätettävä tutkimatta.

30 Ensiksi ne väittävät lähinnä, että ennakkoratkaisupyynnössä ei ole esitetty niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta unionin tuomioistuin voi antaa hyödyllisen vastauksen esitettyihin kysymyksiin. Ne lisäävät, että ennakkoratkaisupyynnöstä ei ilmene

pääasian kantajien vaatiman palkkion määrää eikä myöskään heidän tosiasiallisesti maksamaansa määrää. Koska Caixabank suostui maksamaan 7 018 euron suuruisen summan eli palkkiosopimuksessa määrättyä 1 200 euron kiinteää määrää korkeamman määrän, on näin ollen katsottava, että pääasian kantajat ovat saaneet korvauksen kaikista kuluistaan ja että ennakkoratkaisukysymykset ovat hypoteettisia.

31 Toiseksi Caixabank ja Espanjan hallitus vetoavat ristiriitaan asianajajan palkkioiden, joista pääasian kantajat voivat saada korvauksen, laskentaperusteena käytettävän määrän osalta. Niiden mukaan ensimmäisen kysymyksen sanamuoto poikkeaa ennakkoratkaisupyynnön sisällöstä.

32 Kolmanneksi Espanjan hallitus väittää, että ensimmäinen kysymys on jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koskee LEC:n 411 §:n tulkintaa.

33 Aluksi on muistutettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä on kunkin asian erityspiirteiden perusteella harkita, ovatko sen unionin tuomioistuimelle esittämät kysymykset tarpeen ja onko niillä merkitystä asian kannalta. Jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimen on siten lähtökohtaisesti ratkaistava ne (tuomio 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Tästä seuraa, että olettamana on, että kansallisen tuomioistuimen sen säännöstön ja niiden tosiseikkojen perusteella, joiden määrittämisestä se vastaa ja joiden paikkansapitävyyden selvittäminen ei ole unionin tuomioistuimen tehtävä, esittämillä unionin oikeuden tulkintaan liittyvillä kysymyksillä on merkitystä asian ratkaisun kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä ratkaisemasta kansallisen tuomioistuimen esittämän ennakkoratkaisukysymyksen ainoastaan silloin, jos on ilmeistä, että pyydetyllä unionin oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen, jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka jos unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. vastaavasti tuomio 6.10.2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Lisäksi on todettava, että kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välillä ennakkoratkaisumenettelyssä vallitsevan yhteistyön hengen mukaan siitä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole esittänyt tiettyjä alustavia toteamuksia, ei välttämättä seuraa, että ennakkoratkaisupyyntö on jätettävä tutkimatta, jos unionin tuomioistuin katsoo kyseisistä puutteista huolimatta asiakirja-aineistosta ilmenevien seikkojen perusteella, että se voi antaa hyödyllisen vastauksen ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle (tuomio 17.10.2019, Comida paralela 12, C-579/18, EU:C:2019:875, 21 kohta).

36 Nyt käsiteltävässä asiassa on ensinnäkin todettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt ennakkoratkaisukysymyksissään tosiseikkoja koskevan oletuksen, jonka mukaan pääasian kantajat ovat tilanteessa, jossa he joutuvat vastaamaan heidän asianajajansa vaatimien palkkioiden siitä osasta, joka ylittää Caixabankin korvaamien palkkioiden määrän. Näin ollen ennakkoratkaisukysymykset eivät vaikuta hypoteettisilta.

37 Lisäksi on niin, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei ole maininnut kaikkia niitä seikkoja, joihin Caixabank viittaa, ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvä tosiseikkojen kuvaus on riittävä, jotta unionin tuomioistuin voi antaa hyödyllisen vastauksen

ennakkoratkaisukysymyksiin. Kyseinen tuomioistuin esittää muun muassa täsmennyksiä siitä taloudellisesta vahingosta, joka pääasian kantajille aiheutuu pääasiassa kyseessä olevan oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevan järjestelmän soveltamisesta.

38 Kuten tämän tuomion 34 kohdassa on muistutettu, unionin tuomioistuimen tehtävänä on unionin tuomioistuinten ja kansallisten tuomioistuinten välisen toimivallanjaon mukaisesti ottaa huomioon ennakkoratkaisukysymyksiin liittyvät tosiseikat ja oikeudelliset seikat sellaisina kuin ne on ennakkoratkaisupyynnössä esitetty. On siis niin, että riippumatta arvostelusta, jota Caixabank ja Espanjan hallitus ovat esittäneet ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen tosiseikkoja koskevasta arviosta, nyt käsiteltävänä oleva ennakkoratkaisupyyntö on tutkittava tämän arvion valossa (ks. vastaavasti tuomio 26.3.2020, A. P. (Valvontatoimenpiteet), C-2/19, EU:C:2020:237, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

39 Toiseksi on niin, että vaikka oletettaisiin, että asianajajan palkkioiden, joista pääasian kantajat voivat saada korvauksen, laskentaperusteena käytettävän määrän osalta on olemassa ristiriita, tämä määrä ei ole ratkaiseva vastattaessa kysymykseen siitä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä pääasiassa kyseessä olevan oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevan järjestelmän soveltamiselle.

40 Kolmanneksi väitteistä, jotka Espanjan hallitus on esittänyt sen tueksi, että ensimmäinen kysymys olisi jätettävä tutkimatta siltä osin kuin se koskee LEC:n 411 §:ää, on todettava, että – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 28 kohdassa – väitteet liittyvät asiakysymykseen eivätkä tutkittavaksi ottamisen edellytyksiin.

41 Kaiken edellä esitetyn perusteella on siis todettava, että ennakkoratkaisukysymykset on otettava tutkittaviksi.

Asiakysymys

Toinen ennakkoratkaisukysymys

42 Toisella kysymyksellään, jota on tarkasteltava ensimmäiseksi, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevaan kanteeseen liittyvien oikeudenkäyntikulujen vahvistamisen yhteydessä ylärajasta, jota sovelletaan asianajajan palkkioihin, joista asian voittaneen kuluttajan on mahdollista saada korvaus elinkeinonharjoittajalta.

43 Aluksi on muistutettava, että on lähtökohtaisesti katsottava, ettei kohtuuttomaksi todettu sopimusehto ole koskaan ollut olemassa, minkä vuoksi sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden. Näin ollen siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut olemassa (tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym., C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 61 kohta).

44 On todettava, että pääasiassa kyseessä oleva sopimusehto, joka koskee valuuttamääräisen lainan takaisinmaksua ja jonka toteamista pätemättömäksi asianomaiset kuluttajat vaativat, todettiin kohtuuttomaksi ja että kyseessä oleva pankkilaitos velvoitettiin laskemaan lainan jäljellä oleva

osuus uudelleen ottamalla huomioon se määrä, jonka kuluttajat olisivat jo maksaneet takaisin, jos jo maksetut kuukausierät olisi maksettu euroina eikä valuuttamääräisinä. Kun otetaan huomioon asianomaisten kuluttajien ottama laina, voidaan näin ollen katsoa, että se oikeudellinen ja tosiasiallinen tilanne, jossa he olisivat olleet, jos kohtuuttomaksi todettua ehtoa ei olisi ollut olemassa, on palautettu unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetulla tavalla.

45 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii kuitenkin sovellettavan kansallisen lainsäädännön yhteensopivuutta direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan kanssa liitännäisessä menettelyssä vahvistettavien oikeudenkäyntikulujen kannalta.

46 Tältä osin on todettava, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 51 kohdassa, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamista siviilioikeudellisissa oikeusriidoissa koskevat säännökset ovat menettelysääntöjä, joista ei säädetä direktiivissä 93/13 siltä osin kuin on kyse sellaiseen menettelyyn liittyvistä oikeudenkäyntikuluista, jonka tarkoituksena on sopimusehdon kohtuuttomuuden toteaminen.

47 Unionin tuomioistuin on kuitenkin todennut, että jos unioni ei ole antanut asiasta erityissäännöksiä, jäsenvaltioiden asiana on säätää sisäisessä oikeusjärjestyksessään direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa säädetyn kuluttajansuojan toteuttamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian periaatteen nojalla. Menettelysäännöt eivät kuitenkaan saa olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia jäsenvaltion kansallisen oikeuden soveltamisalaan kuuluvia tilanteita (vastaavuusperiaate), eikä niillä saada tehdä unionin oikeusjärjestyksessä tunnustettujen oikeuksien käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (tehokkuusperiaate). Tästä seuraa, että kansallisissa tuomioistuimissa käydystä oikeudenkäynnistä aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen jakaminen kuuluu jäsenvaltioiden menettelyllisen autonomian piiriin edellyttäen, että vastaavuus- ja tehokkuusperiaatetta noudatetaan (tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 83 ja 95 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Tehokkuusperiaatteesta, josta pääasiassa yksin on kyse, unionin tuomioistuin on jo todennut, että kaikkia sellaisia tapauksia, joissa on kyse siitä, tekeekö kansallinen menettelysäännös unionin oikeuden soveltamisen mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi, on tarkasteltava ottamalla huomioon tämän säännöksen merkitys koko menettelyssä, menettelyn kulku sekä sen erityispiirteet eri kansallisissa elimissä. Huomioon on tällöin tarvittaessa otettava kansallisen tuomioistuinjärjestelmän perustana olevat periaatteet, joita ovat muun muassa puolustautumisoikeuksien suojaaminen, oikeusvarmuuden periaate sekä menettelyn moitteeton kulku (tuomio 26.6.2019, Addiko Bank, C-407/18, EU:C:2019:537, 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

49 Nyt käsiteltävässä asiassa direktiivissä 93/13 annetaan kuluttajalle oikeus saattaa asia tuomioistuimen käsiteltäväksi sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamiseksi ja sen soveltamatta jättämiseksi. Unionin tuomioistuin on kuitenkin katsonut, että se, että tällaisesta oikeudenkäynnistä aiheutuvien kulujen jakaminen saatetaan riippuvaiseksi ainoastaan aiheettomasti maksetuista määristä, jotka on määrätty palautettaviksi, saattaa johtaa siihen, että kuluttaja ei käytä mainittua oikeutta niiden kulujen vuoksi, jotka kanteesta aiheutuisi. Tästä unionin tuomioistuin on päätellyt, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä tehokkuusperiaatetta on tulkittava siten, että ne ovat esteenä järjestelmälle, jossa sallitaan se, että osa oikeudenkäyntikuluista voidaan määrätä kuluttajan maksettavaksi niiden aiheettomasti

maksettujen määrien mukaan, jotka hänelle palautetaan sen jälkeen, kun sopimusehto on todettu pätemättömäksi ehdon kohtuuttomuuden vuoksi, koska tällaisella järjestelmällä luodaan olennainen este, joka on omiaan johtamaan siihen, että kuluttaja ei käytä kyseisessä direktiivissä vahvistettua oikeutta sopimusehtojen mahdollisen kohtuuttomuuden tehokkaaseen tuomioistuinvalvontaan (tuomio 16.7.2020, Caixabank ja Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, C-224/19 ja C-259/19, EU:C:2020:578, 98 ja 99 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Kyseinen oikeudellinen tilanne on kuitenkin erotettava pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta tilanteesta, jossa kuluista vastaa yksinomaan elinkeinonharjoittaja, joka on tehnyt kuluttajan, jonka vaatimuksesta kohtuuton ehto on todettu pätemättömäksi, kanssa sopimuksen, kun niiden kulujen enimmäismäärää, joista kuluttaja voi saada korvausta sopimuskumppanilta, rajoitetaan oikeusriidan arvon perusteella.

51 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 52 kohdassa, tehokkuusperiaate ei yleensä ole esteenä sille, että kuluttaja vastaa tietyistä oikeudenkäyntikuluista silloin, kun hän on nostanut kanteen, jossa vaaditaan sopimusehdon toteamista kohtuuttomaksi. Lisäksi on kiistatonta, että asianajajan palkkiot muodostavat tavallisesti huomattavan osan kuluista, joita kuluttajalle aiheutuu oikeudenkäyntimenettelystä (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2016, United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:611, 22 kohta).

52 Tästä seuraa, että se, että häviävä asianosainen ei korvaa asian voittaneelle kuluttajalle kaikkia tämän maksamia asianajajan palkkioita, ei ole lähtökohtaisesti tehokkuusperiaatteen vastaista.

53 On nimittäin niin, että kun kuluttaja on valinnut asianajajan huolehtimaan puolustuksestaan ja sopinut hänen kanssaan palkkioista, ei voida sulkea pois sitä, että nämä oikeudenkäyntikulut osoittautuvat liiallisiksi sen vuoksi, että asian voittanut asianosainen ja hänen asianajajansa ovat sopineet epätavallisen korkeista palkkioista. Unionin tuomioistuin on tässä yhteydessä todennut, että lainsäädäntö, jossa säädetään asianajajan palkkioiden korvaamista koskevista kiinteämääräisistä tariffeista, voi lähtökohtaisesti olla oikeutettu sillä edellytyksellä, että sen tarkoituksena on varmistaa korvattavien kulujen kohtuullisuus, kun otetaan huomioon sellaiset seikat kuin oikeusriidan kohde, sen arvo tai asianomaisen oikeuden puolustamiseksi edellytetty työmäärä (ks. vastaavasti tuomio 28.7.2016, United Video Properties, C-57/15, EU:C:2016:611, 25 kohta).

54 Tässä yhteydessä on kuitenkin korostettava, että yksityiskohtaisista menettelysäännöistä, jotka johtavat kuluttajan kannalta liian korkeisiin kustannuksiin, voi seurata, että kuluttaja ei saata asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi, kun otetaan huomioon kanteesta aiheutuvat kulut suhteessa riidanalaisen velan määrään, tai että hän luopuu puolustamasta tehokkaasti oikeuksiaan tuomioistuimessa, jonka käsiteltäväksi elinkeinonharjoittaja on asian saattanut (ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska, C-176/17, EU:C:2018:711 69 kohta ja tuomio 3.4.2019, Aqua Med, C-266/18, EU:C:2019:282, 54 kohta).

55 Oikeudenkäyntikulujen, joista asian voittaneella kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada hävinneeltä asianosaiselta korvaus, on näin ollen oltava riittävän korkeat suhteessa oikeudenkäyntimenettelyn kokonaiskustannuksiin, jotta ne eivät johda siihen, että kuluttaja ei käytä direktiivillä 93/13 hänelle myönnettyä oikeussuojaa.

56 Näin ollen on jäsenvaltioiden asiana, jos ne säätävät menettelyllisen autonomiansa puitteissa asianajan palkkioiden korvausjärjestelmästä, jossa rajoitetaan oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen velvoitetun elinkeinonharjoittajan maksettavaksi määrättävää määrää, säätää

määrälle raja, jonka perusteella kuluttaja voi saada kohtuullisen korvauksen, joka on oikeassa suhteessa hänelle sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevasta oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneisiin kuluihin.

57 Kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on näin ollen selvittää, onko pääasiassa kyse tällaisesta tilanteesta.

58 Toiseen kysymykseen on edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevaan kanteeseen liittyvien oikeudenkäyntikulujen vahvistamisen yhteydessä ylärajasta, jota sovelletaan asianajajan palkkioihin, joista asian voittaneen kuluttajan on mahdollista saada korvaus elinkeinonharjoittajalta, joka on velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut, edellyttäen, että kyseinen yläraja antaa kuluttajalle mahdollisuuden saada tällä perusteella kohtuullinen korvaus, joka on oikeassa suhteessa kuluihin, jotka objektiivisesti väistämättä aiheutuivat hänelle tällaisen kanteen nostamisesta.

Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys

59 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan riidan arvo, jonka perusteella lasketaan asian voittaneelle kuluttajalle sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevan kanteen yhteydessä korvattavat oikeudenkäyntikulut, on määritettävä kannekirjelmässä, ja jos näin ei tapahdu, se vahvistetaan kyseisessä lainsäädännössä, eikä tätä tietoa voida muuttaa myöhemmin.

60 Ensinnäkin on muistutettava, että unionin tuomioistuimen käytettävissä olevan asiakirja-aineiston perusteella pääasiassa kyseessä olevan kansallisen lainsäädännön mukaan se määrä, joka oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen velvoitetun asianosaisen on korvattava muun muassa asianajajien palkkioina, ei saa ylittää kolmannesta riidan arvosta. LEC:n 253 §:n mukaan riidan arvo on mainittava kannekirjelmässä. Lisäksi LEC:n 251 §:stä seuraa, että jos vaaditaan rahamäärää, riidan arvon katsotaan olevan määrittämätön, jos kyseistä rahamäärää ei ole määritetty. LEC:n 394 §:n 3 momentissa säädetään, että yksin sen määrän laskemista varten, jonka oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen velvoitettu asianosainen voi olla velvollinen maksamaan asianajajan palkkioina, sellaisten vaatimusten, joiden arvoa ei voida määrittää, arvoksi katsotaan 18 000 euroa, jollei tuomioistuin päätä toisin asian monimutkaisuuden vuoksi.

61 Viimeksi mainitun säännöksen osalta on siis syytä huomauttaa, että riidan arvo ei ole kiinteä, koska toimivaltaisen tuomioistuimen virkamies ja oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta viime kädessä vastaava tuomari voivat muuttaa kyseistä arvoa kyseessä olevan asian monimutkaisuuden vuoksi. Ennakkoratkaisupyyntöön sisältyvistä seikoista ilmenee tältä osin, että vaikka pääasian kantajat eivät olleet kannekirjelmässään määrittäneet riidan arvoa, se vahvistettiin myöhemmin 30 000 euroksi oikeudenkäyntikulujen vahvistamista koskevassa liitännäisessä menettelyssä.

62 Toiseksi on todettava, kuten tämän tuomion 48 kohdassa on jo muistutettu, että direktiiviin 93/13 perustuvien kuluttajan oikeuksien suojaa arvioidaan suhteessa tehokkuusperiaatteeseen, jonka kunnioittamista jäsenvaltioissa arvioidaan muun muassa ottamalla huomioon oikeusvarmuuden periaate.

63 Riidan arvon määrittäminen kannekirjelmän jättämisen yhteydessä on kuitenkin oikeusvarmuuden periaatteen mukaista, koska – kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 76 kohdassa – tällaisen määrittämisen avulla menettelyn asianosaiset tietävät jo menettelyn alusta alkaen oikeusriidasta mahdollisesti aiheutuvat taloudelliset kustannukset.

64 Siltä osin kuin on kyse sellaisten oikeudenkäyntikulujen määrästä, joiden korvaamista kuluttaja voi asianajajan palkkioina vaatia asian hävinneeltä asianosaiselta, se, että kansallisessa lainsäädännössä säädetään oikeusvarmuuden periaatteen nojalla, että riidan arvoa ei voida muuttaa oikeudenkäyntimenettelyn aikana, ei ole tehokkuusperiaatteen vastaista, koska kuluttajalle aiheutuneiden kulujen tosiasiallinen korvaaminen on varmistettava menettelyn päätteeksi ottamalla huomioon niiden palkkioiden määrä, joiden korvaamista kuluttaja voi vaatia riidan arvo huomioon ottaen oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen velvoitetulta elinkeinonharjoittajalta.

65 Tältä osin tämän tuomion 62 ja 64 kohdassa on kuitenkin jo korostettu, että direktiivillä 93/13 tavoitellun suojan tehokkuus on varmistettava sillä, että kuluttajille taataan, että he saavat heille aiheutuneista kuluista kohtuullisen korvauksen, joka on oikeassa suhteessa sopimusehdon kohtuuttomuuden toteamista koskevasta oikeudenkäyntimenettelystä aiheutuneisiin asianajajan palkkioihin. Oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta viime kädessä vastaavan kansallisen tuomarin on siis varmistettava, että kyseessä olevat kansalliset säännöt eivät tee kyseiseen direktiiviin perustuvien oikeuksien käyttämistä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi kuluttajalle.

66 Nyt käsiteltävässä asiassa se, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamisen yhteydessä riidan arvoksi on vahvistettu 30 000 euroa, on omiaan osoittamaan, että toimivaltaisen tuomioistuimen virkamiehellä on tuomarin, jolla viime kädessä on toimivalta, valvonnan alaisena tarvittava harkintavalta kyseessä olevan riidan arvon arvioimiseksi ottaen samalla huomioon korvattavien oikeudenkäyntikulujen lakisääteinen enimmäismäärä, joka on kolmannes kyseisestä arvosta. Oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta viime kädessä vastaavan toimivaltaisen kansallisen tuomarin tehtävänä on laskelmia tehdessään varmistaa, että ne oikeudenkäyntikulut, jotka on tosiasiallisesti korvattava ottaen huomioon kyseinen lakisääteinen enimmäismäärä, vastaavat kohtuullista määrää, joka on oikeassa suhteessa asianajokuluihin, jotka objektiivisesti väistämättä ovat aiheutuneet kuluttajalle kyseessä olevan kanteen nostamisesta.

67 Ensimmäiseen kysymykseen on kaiken edellä esitetyn perusteella vastattava, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan riidan arvo, jonka perusteella lasketaan asian voittaneelle kuluttajalle sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevan kanteen yhteydessä korvattavat oikeudenkäyntikulut, on määritettävä kannekirjelmässä, ja jos näin ei tapahdu, se vahvistetaan kyseisessä lainsäädännössä, eikä tätä tietoa voida muuttaa myöhemmin, edellyttäen, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta viime kädessä vastaava tuomari voi vapaasti määrittää riidan todellisen arvon kuluttajalle ja taata hänelle oikeuden kohtuulliseen korvaukseen, joka on oikeassa suhteessa kuluihin, jotka objektiivisesti väistämättä ovat aiheutuneet hänelle tällaisen kanteen nostamisesta.

Oikeudenkäyntikulut

68 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jossa säädetään sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevaan kanteeseen liittyvien oikeudenkäyntikulujen vahvistamisen yhteydessä ylärajasta, jota sovelletaan asianajajan palkkioihin, joista asian voittaneen kuluttajan on mahdollista saada korvaus elinkeinonharjoittajalta, joka on velvoitettu korvaamaan oikeudenkäyntikulut, edellyttäen, että kyseinen yläraja antaa kuluttajalle mahdollisuuden saada tällä perusteella kohtuullinen korvaus, joka on oikeassa suhteessa kuluihin, jotka objektiivisesti väistämättä aiheutuivat hänelle tällaisen kanteen nostamisesta.**

2) **Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, on tulkittava siten, että ne eivät ole esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan riidan arvo, jonka perusteella lasketaan asian voittaneelle kuluttajalle sopimusehdon kohtuuttomuutta koskevan kanteen yhteydessä korvattavat oikeudenkäyntikulut, on määritettävä kannekirjelmässä, ja jos näin ei tapahdu, se vahvistetaan kyseisessä lainsäädännössä, eikä tätä tietoa voida muuttaa myöhemmin, edellyttäen, että oikeudenkäyntikulujen vahvistamisesta viime kädessä vastaava tuomari voi vapaasti määrittää riidan todellisen arvon kuluttajalle ja taata hänelle oikeuden kohtuulliseen korvaukseen, joka on oikeassa suhteessa kuluihin, jotka objektiivisesti väistämättä ovat aiheutuneet hänelle tällaisen kanteen nostamisesta.**

Allekirjoitukset